

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 1
Кафедра кримінального права і кримінології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Основи кримінального права»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань – 12 Інформаційні технології;
спеціальність – 125 «Кібербезпека (Безпека інформаційних та
комунікаційних систем)»

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 19.05.2022 р. № 5

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 18.05.2022 р. № 5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 19.05.2022 р. № 5

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права і кримінології, протокол від 03.05.2022 р. № 6.

Розробник:

доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кондратов Д. Ю.

Рецензенти:

1. професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор Храмцов О. М.
2. завідувач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Харченко В. Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 13	5162 Поліцейський; 081 Право, 262 Правоохоронна діяльність, 125 Кібербезпека, 053 Психологія	Навчальний курс 1 Семестр 1 (2) Види контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять (денна форма навчання): Лекції – 20 Семінарські заняття – 24		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи кримінального права» є оволодіння курсантами (слухачами):

- знанням завдань, функцій та принципів кримінального права;
- знанням загальних принципів та напрямків кримінальної політики України;
- знанням загального понятійного апарату кримінального права України;
- вмінням здійснювати систематизацію та пошук кримінально-правових норм;
- вмінням аналізувати юридичну літературу, в якій висвітлюються окремі положення кримінального права України;
- вмінням виявляти об'єктивні та суб'єктивні ознаки загального складу кримінального правопорушення та здійснювати кримінально-правову характеристику цих ознак в складах конкретних кримінальних правопорушень, передбачених Особливою частиною Кримінального кодексу України;
- вмінням визначати підстави й форми реалізації кримінальної відповідальності та підстави застосування інших заходів кримінально-правового впливу;
- вмінням здійснювати пошук та критичний аналіз матеріалів правозастосовної діяльності при вирішенні конкретних практичних завдань;
- навичками щодо правильного застосування загальних інститутів кримінального права при вирішенні практичних завдань;
- навичками щодо виявлення ознак кримінального правопорушення у вчиненому діянні, відмежування кримінальних від інших видів правопорушень.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Основи кримінального права» є формування у курсантів (слухачів) системи знань та умінь, необхідних у діяльності з розслідування, запобігання і профілактики кримінальних правопорушень. Вивчення кримінального права забезпечує систематизоване

засвоєння курсантами (слухачами) теоретичних знань про головні принципи, категорії, положення та інститути цієї галузі юридичних знань, навчання їх правильному орієнтуванню як в Загальній, так і Особливій частині чинного кримінального законодавства, набуття вміння застосовувати норми кримінального права, зокрема, здійснювати кримінально-правову характеристику об'єктивних та суб'єктивних ознак окремих складів кримінальних правопорушень, передбачених Особливою частиною Кримінального кодексу України. Вивчення цього курсу повинно сприяти формуванню у курсантів поглядів на закон про кримінальну відповідальність як важливий засіб захисту людини, суспільства та держави від суспільно небезпечних посягань. Отримані при вивченні кримінального права знання і вміння необхідні для набуття навичок щодо здійснення процесу кваліфікації кримінальних правопорушень, у тому числі щодо розмежування окремих злочинів один від одного, відмежування злочинів від кримінальних проступків та інших правопорушень, а також опанування ряду суміжних навчальних дисциплін (кримінології, криміналістики, кримінального процесу, спецкурсів з кримінального права).

Міждисциплінарні зв'язки: Успішне вивчення навчальної дисципліни «Основи кримінального права» не можливе без звернення до окремих положень інших юридичних та неюридичних дисциплін:

- **філософії** – при вивченні питань про свободу волі в кримінальному праві, співвідношення Загальної та Особливої частини кримінального права;

- **теорії держави та права** – для засвоєння понятійного апарату, єдиного для всіх юридичних наук, що є необхідною базою для вивчення галузевих правових дисциплін, у тому числі кримінального права. Зокрема при дослідженні принципів кримінального права, кримінально-правової норми, визначенні суспільних відносин;

- **конституційного права** – при визначенні спрямованості та змісту норм кримінального права;

- **адміністративного права** – при вивченні окремих ознак кримінального правопорушення, з'ясуванні критеріїв відмежування кримінальних від інших видів правопорушень;

- **кримінального процесу** – з метою правильного з'ясування питання про винність особи у вчиненні кримінального правопорушення і застосування до неї покарання, співвідношення змістовного характеру кримінального права та правової процедури застосування кримінально-правових норм в практичній діяльності;

- **кримінально-виконавчого права** – при вивченні підстав, меж, умов та порядку призначення покарань та аналізу питань щодо порядку та умов виконання кримінальних покарань;

- **міжнародного права** – для засвоєння окремих питань чинності закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі, кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень проти безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної

дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- загальні та специфічні ознаки кримінального права, його предмет та метод правового регулювання, а також завдання, функції та принципи кримінального права;
- загальний понятійний апарат Загальної та Особливої частини кримінального права України;
- зміст, завдання та значення інститутів Загальної та Особливої частини кримінального права України;

вміти:

- вільно орієнтуватися в структурі чинного Кримінального кодексу України, здійснювати в ньому пошук та систематизацію кримінально-правових норм;
- здійснювати початкову кримінально-правову оцінку суспільно небезпечних діянь, виявляти ознаки кримінального правопорушення, аналізувати загальний склад кримінального правопорушення за ознаками, що закріплені в кримінальному законодавстві, при вирішенні практичних завдань, передбачених навчальним планом;
- проводити розмежування окремих злочинів один від одного, здійснювати відмежування злочинів від кримінальних проступків, інших видів правопорушень, а також кримінально протиправних діянь від правомірної поведінки;
- проводити аналіз судової та слідчої практики, а також використовувати її при вирішенні практичних завдань.

Програмні компетентності

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-2	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
	СК-7	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
	СК-8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Поняття та система кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність»

Поняття кримінального права як самостійної галузі права. Загальні та специфічні ознаки кримінального права, його предмет і метод правового регулювання. Система кримінального права.

Поняття закону про кримінальну відповідальність. Ознаки закону про кримінальну відповідальність. Завдання закону про кримінальну відповідальність. Функції закону про кримінальну відповідальність. Структура Кримінального кодексу України. Структура (розділи, статті, частини статей, пункти), значення та органічний взаємозв'язок Загальної та Особливої частини Кримінального кодексу України. Структура кримінально-правової норми. Види диспозицій та санкцій закону про кримінальну відповідальність.

Поняття тлумачення закону про кримінальну відповідальність. Види тлумачення закону про кримінальну відповідальність.

ТЕМА № 2. «Поняття, ознаки та види кримінального правопорушення»

Поняття кримінального правопорушення. Види визначень поняття кримінального правопорушення: формальне, матеріальне, формально-матеріальне. Поняття кримінального правопорушення відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України, та його значення.

Ознаки кримінального правопорушення. Суспільна небезпечність як матеріальна ознака кримінального правопорушення. Значення суспільної небезпечності. Протиправність як формальна ознака кримінального правопорушення. Винність як ознака кримінального правопорушення, її зміст та значення. Караність як невід'ємна ознака кримінального правопорушення.

Значення ч. 2 ст. 11 КК України для визначення кримінального правопорушення. Ознаки малозначного діяння. Відмінність малозначного діяння від кримінального правопорушення.

Класифікація кримінальних правопорушень та її значення. Класифікація кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості (ст. 12 КК України), за формами вини, за родовим об'єктом.

Відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень.

ТЕМА № 3. «Склад кримінального правопорушення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення»

Поняття та кримінально-правове значення складу кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення.

Елементи складу кримінального правопорушення. Ознаки складу кримінального правопорушення, які характеризують об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

Поділ ознак загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні; значення такого поділу.

Види складів кримінальних правопорушень.

ТЕМА № 4. «Стадії вчинення кримінального правопорушення»

Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення.

Поняття закінченого кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 13 КК України). Єдність об'єктивної та суб'єктивної сторін у закінченому кримінальному правопорушенні. Момент закінчення кримінального правопорушення з матеріальним, формальним та усіченим складом.

Поняття та види незакінченого кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 13 КК України).

Поняття готування до кримінального правопорушення, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки (ч. 1 ст. 14 КК України). Види готування до кримінального правопорушення. Кримінально-правова оцінка готування до кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 14 КК України). Відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення умислу (наміру).

Поняття замаху на кримінальне правопорушення, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки (ч. 1 ст. 15 КК України). Види замаху на кримінальне правопорушення. Відмежування замаху на кримінальне правопорушення від закінченого кримінального правопорушення та від готування до кримінального правопорушення.

Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення (ст. 16 КК України).

Поняття та ознаки добровільної відмови при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст. 17 КК України). Стадії вчинення кримінального правопорушення, на яких можлива добровільна відмова. Правові наслідки добровільної відмови (ч. 2 ст. 17 КК України). Дійове каяття при вчиненні кримінального правопорушення: поняття і види. Відмінність дійового каяття від добровільної відмови.

ТЕМА № 5. «Співучасть у кримінальному правопорушенні»

Законодавче визначення поняття співучасті у кримінальному правопорушенні (ст. 26 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.

Види співучасників згідно зі ст. 27 КК України. Законодавче визначення виконавця (співвиконавця), передбачене ч. 2 ст. 27 КК України. Організатор вчинення кримінального правопорушення, його поняття та види організаторських дій (ч. 3 ст. 27 КК України). Об'єктивна та суб'єктивна сторона дій організатора. Підбурювач (ч. 4 ст. 27 КК України). Характеристика дій підбурювача з об'єктивної та суб'єктивної сторони. Пособник (ч. 5 ст. 27 КК України). Характеристика дій пособника з об'єктивної та суб'єктивної сторони. Види пособництва: фізичне та інтелектуальне, їх зміст.

Форми співучасті: поняття та критерії поділу. Поділ форм співучасті за об'єктивними ознаками: проста співучасть; складна співучасть (співучасть із розподілом ролей). Поділ форм співучасті за суб'єктивними ознаками, тобто за стійкістю суб'єктивних зв'язків, стійкістю умислу (ст. 28 КК України).

Кримінальна відповідальність співучасників (ст. 29 КК України). Особливості кримінальної відповідальності організаторів та учасників

організованої групи чи злочинної організації (ст. 30 КК України).

ТЕМА № 6. «Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень»

Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень як види множинності кримінальних правопорушень.

Одиничне кримінальне правопорушення як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень: прості та ускладнені (триваючі, продовжувані та складні (складені) кримінальні правопорушення).

Види множинності кримінальних правопорушень. Повторність кримінальних правопорушень, її ознаки та види. Умови відсутності повторності кримінальних правопорушень (ч. 4 ст. 32 КК України). Сукупність кримінальних правопорушень, її ознаки та види. Види сукупності кримінальних правопорушень: ідеальна та реальна сукупність. Рецидив кримінальних правопорушень, його ознаки та види.

Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень (ст. 35 КК України).

ТЕМА № 7. «Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння»

Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, їх значення. Загальні ознаки обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Характеристика окремих обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння (ст.ст. 36-39 КК України).

Поняття необхідної оборони відповідно до ч. 1 ст. 36 КК України, підстава та ознаки необхідної оборони. Перевищення меж (ексцес) необхідної оборони (ч. 3 ст. 36 КК України). Умови, за наявності яких особа не підлягає кримінальній відповідальності (ч. 4, 5 ст. 36 КК України).

Поняття і ознаки уявної оборони (ст. 37 КК України). Вирішення питання про відповідальність при уявній обороні.

Поняття затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, як обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння (ч. 1 ст. 38 КК України), підстава та ознаки правомірного затримання. Перевищення заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення (ч. 2 ст. 38 КК України).

Поняття крайньої необхідності за ч. 1 ст. 39 КК України, її підстава та ознаки. Перевищення меж (ексцес) крайньої необхідності (ч. 2 ст. 39 КК України). Умови, при яких особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності (ч. 3 ст. 39 КК України).

ТЕМА № 8. «Поняття, мета та види покарань»

Поняття покарання у Кримінальному кодексі (ч. 1 ст. 50 КК України). Значення та ознаки покарання.

Питання про мету покарання в науці кримінального права. Мета покарання

відповідно до ч. 2 ст. 50 КК України.

Поняття та ознаки системи покарань. Види покарань, які містить у собі система покарань, встановлена ст. 51 КК України.

Поняття і значення класифікації покарань.

Класифікація покарань за порядком їх призначення (ст. 52 КК України): основні покарання; додаткові покарання; покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові.

Класифікація покарань за суб'єктом, до якого вони можуть бути застосовані: основні та спеціальні покарання.

Класифікація покарань за можливістю визначення строку покарання: строкові та безстрокові покарання.

Наслідки ухилення від покарання, призначеного вироком суду (ч. 5 ст. 52 КК України).

ТЕМА № 9. «Призначення покарання»

Поняття законної підстави для призначення покарання. Принципи призначення покарання.

Загальні засади призначення покарання. Загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що пом'якшують (ст. 66 КК України) і обтяжують (ст. 67 КК України) покарання, їх види.

Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення (ч.ч. 1-4 ст. 68 КК України). Урахування ступеня тяжкості вчиненого діяння, ступеня здійснення кримінально протиправного наміру та причин, внаслідок яких кримінальне правопорушення не було доведено до кінця.

Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті (ч. 5 ст. 68 КК України). Урахування характеру та ступеня участі кожного співучасника у вчиненні кримінального правопорушення.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК України). Підстави та порядок призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень (ст. 70 КК України). Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Правила складання покарань за сукупністю кримінальних правопорушень. Межі призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Особливості призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень за ч. 4 ст. 70 КК України.

Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК України). Правила призначення покарання за сукупністю вироків. Правила призначення покарання за сукупністю вироків. Межі застосування повного чи часткового складання покарань за сукупністю вироків. Правила складання покарань за сукупністю вироків.

ТЕМА № 10. «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи»

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти життя особи.

Життя як основний безпосередній об'єкт кримінальних правопорушень проти життя особи. Поняття вбивства та його види: умисне вбивство та вбивство через необережність.

Умисне вбивство та його види: просте вбивство, тобто без обтяжуючих і пом'якшуючих обставин (ч. 1 ст. 115 КК України); кваліфіковані вбивства, тобто при наявності обтяжуючих обставин (ч. 2 ст. 115 КК України); привілейовані вбивства, тобто при наявності пом'якшуючих обставин (ст.ст. 116-118 КК України).

Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти здоров'я особи.

Здоров'я як основний безпосередній об'єкт кримінальних правопорушень. Поняття та види тілесних ушкоджень. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України): поняття, ознаки та види.

Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України), його поняття, види та критерії визначення.

Умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України): поняття, ознаки та види.

ТЕМА № 11. «Кримінальні правопорушення проти статеві свободи та статеві недоторканості особи»

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статеві свободи та статеві недоторканості особи.

Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти статеві свободи та статеві недоторканості особи.

Зґвалтування (ст. 152 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки зґвалтування.

Сексуальне насильство (ст. 153 КК України). Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки сексуального насильства. Відмежування сексуального насильства від зґвалтування.

Примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК України). Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Відмежування примушування до вступу в статевий зв'язок від зґвалтування.

Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК України). Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Відмежування від зґвалтування та сексуального насильства.

Розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України). Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

ТЕМА № 12. «Кримінальні правопорушення проти власності»

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності.

Кримінально-правова характеристика окремих складів корисливих кримінальних правопорушень проти власності, пов'язаних з викраденням або заволодінням чужим майном.

Поняття викрадення чужого майна та його ознаки. Предмет викрадення: його фізична, соціальна, економічна та юридична ознаки. Форми викрадення в залежності від способу вилучення чужого майна. Види викрадення в залежності від вартості викраденого майна. Визначення вартості викраденого. Значення поділу викрадення на форми та види. Корисливий мотив як обов'язкова ознака викрадення. Суб'єкт викрадення.

Крадіжка (ст. 185 КК України). Поняття та види таємного викрадення. Момент закінчення крадіжки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Грабіж (ст. 186 КК України). Характеристика відкритого викрадення. Момент закінчення грабежу. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування грабежу від крадіжки.

Розбій (ст. 187 КК України). Поняття та ознаки розбою. Безпосередній об'єкт розбійного нападу. Насильство як спосіб розбійного нападу. Момент закінчення розбою. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки розбою. Відмежування розбою від насильницького грабежу та бандитизму.

Кримінально-правова характеристика окремих складів корисливих кримінальних правопорушень проти власності, не пов'язаних з викраденням або заволодінням чужим майном.

Вимагання (ст. 189 КК України). Поняття та ознаки вимагання, кваліфікуючі ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування вимагання, поєднаного з насильством, від розбою.

Шахрайство (ст. 190 КК України). Поняття, спосіб вчинення та інші ознаки шахрайства, кваліфікуючі ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування шахрайства від крадіжки, поєднаної з обманом.

Загальна характеристика некорисливих кримінальних правопорушень проти власності.

ТЕМА № 13. «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності»

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти громадського порядку.

Групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Масові заворушення (ст. 294 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Хуліганство (ст. 296 КК України). Поняття та види. Момент закінчення

кримінального правопорушення. Знаряддя хуліганства та їх вплив на кваліфікацію. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти моральності.

Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297 КК України). Види діяння. Місце вчинення кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від кримінальних правопорушень проти власності.

Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК України). Ознаки предмета кримінального правопорушення. Види діяння та його наслідки. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

4. Структура навчальної дисципліни

Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Поняття та система кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 2. Поняття, ознаки та види кримінального правопорушення.	6	2	2	-	-	2	
Тема № 3. Склад кримінального правопорушення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 4. Стадії вчинення кримінального правопорушення.	6	2	2	-	-	2	
Тема № 5. Співучасть у кримінальному правопорушенні.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 6. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень	6	-	2	-	-	4	
Тема № 7. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 8. Поняття, мета та види покарань.	4	2	-	-	-	2	
Тема № 9. Призначення покарання.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 10. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 11. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 12. Кримінальні правопорушення проти власності.	8	2	2	-	-	4	
Тема № 13. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.	8	2	2	-	-	4	
Всього за семестр № 2:	90	20	24	-	-	46	екзамен

5. Методи навчання

До методичних прийомів, які можуть використовуватись при проведенні занять, відносяться:

- проведення мультимедійних лекцій із застосуванням комп'ютерної техніки та проектора;
- моделювання ситуативних задач на семінарських (практичних) заняттях;
- проведення тренінгів, рольових та ігрових ігор;
- демонстрація навчальних сюжетів з використанням теле- відео-апаратури, комп'ютерної техніки та проектора;
- демонстрація текстової інформації у вигляді схем, таблиць, тощо;
- організація поліцейських квестів під час семінарських (практичних) занять.

6. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (екзамен):

1. Поняття, завдання та система кримінального права.
2. Поняття закону про кримінальну відповідальність, його ознаки та завдання.
3. Структура закону про кримінальну відповідальність.
4. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність. Види тлумачення.
5. Структура Кримінального кодексу України. Загальна та Особлива частини КК, їх єдність та взаємозв'язок.
6. Поняття кримінального правопорушення відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України, та його значення. Види визначень поняття кримінального правопорушення (формальне, матеріальне, формально-матеріальне), їх сутність.
7. Ознаки кримінального правопорушення. Відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень.
8. Класифікація кримінальних правопорушень.
9. Поняття складу кримінального правопорушення, його елементи та ознаки.
10. Співвідношення кримінального правопорушення і складу кримінального правопорушення.
11. Види складів кримінального правопорушення.
12. Поняття та види об'єкту кримінального правопорушення.
13. Поняття предмету кримінального правопорушення та його місце в структурі складу кримінального правопорушення.
14. Поняття і значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
15. Поняття суб'єкту кримінального правопорушення. Види суб'єктів кримінального правопорушення.
16. Поняття і значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.
17. Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення.
18. Поняття закінченого кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення з матеріальним, формальним та

усіченим складом.

19. Поняття та види незакінченого кримінального правопорушення.

20. Готування до кримінального правопорушення: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

21. Види готування до кримінального правопорушення. Відповідальність за готування до кримінального правопорушення.

22. Відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення умислу (наміру) та від замаху на кримінальне правопорушення.

23. Замах на кримінальне правопорушення: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

24. Види замаху на кримінальне правопорушення.

25. Відмежування замаху на кримінальне правопорушення від закінченого кримінального правопорушення та від готування до кримінального правопорушення.

26. Відповідальність за готування до кримінального правопорушення та замах на кримінальне правопорушення.

27. Поняття та ознаки добровільної відмови при незакінченому кримінальному правопорушенні.

28. Стадії вчинення кримінального правопорушення, на яких можлива добровільна відмова.

29. Дійове каяття при вчиненні кримінального правопорушення, його відмінність від добровільної відмови.

30. Поняття, ознаки та значення співучасті в кримінальному правопорушенні.

31. Види співучасників та їх визначення в КК України.

32. Законодавче визначення виконавця (співвиконавця) кримінального правопорушення.

33. Організатор вчинення кримінального правопорушення, його поняття та види організаторських дій.

34. Підбурювач до кримінального правопорушення. Способи підбурювання.

35. Пособник у кримінальному правопорушенні. Види пособництва та відмінність пособництва від підбурювання.

36. Підстави та межі відповідальності співучасників.

37. Форми співучасті: поняття та критерії поділу.

38. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень як види множинності кримінальних правопорушень.

39. Одиначне кримінальне правопорушення як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиначних кримінальних правопорушень.

40. Повторність кримінальних правопорушень: поняття та ознаки. Умови відсутності повторності кримінальних правопорушень.

41. Види повторності кримінальних правопорушень.

42. Поняття сукупності кримінальних правопорушень та її ознаки.

43. Види сукупності кримінальних правопорушень.

44. Рецидив кримінальних правопорушень: поняття та ознаки.

45. Види рецидиву кримінальних правопорушень.
46. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.
47. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, їх значення.
48. Поняття необхідної оборони. Підстава необхідної оборони та її ознаки.
49. Перевищення меж (ексцес) необхідної оборони.
50. Поняття і ознаки уявної оборони. Вирішення питання про відповідальність при уявній обороні.
51. Поняття та підстава затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Ознаки правомірного затримання.
52. Перевищення заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.
53. Поняття крайньої необхідності за ч. 1 ст. 39 КК України, її підстава та ознаки.
54. Відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони та затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.
55. Поняття покарання та його ознаки. Питання про мету покарання в науці кримінального права.
56. Мета покарання відповідно до ч. 2 ст. 50 КК України.
57. Поняття та ознаки системи покарань. Система покарань за чинним законодавством про кримінальну відповідальність.
58. Поняття, значення та види класифікацій покарань.
59. Загальні засади призначення покарання.
60. Загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що пом'якшують покарання.
61. Загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що обтяжують покарання.
62. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення.
63. Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.
64. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.
65. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
66. Призначення покарання за сукупністю вироків.
67. Поняття вбивства та його види (класифікація). Загальна характеристика.
68. Умисне вбивство двох або більше осіб (п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України), вчинене з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України), вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб (п. 5 ч. 2 ст. 115 КК України).
69. Умисне вбивство малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності (п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України), заручника або викраденої людини (п. 3 ч. 2 ст. 115 КК України), на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України).
70. Умисне вбивство з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України), з хуліганських мотивів (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК України), особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку (п. 8 ч.

2 ст. 115 КК України), з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості (п. 14 ч. 2 ст. 115 КК України).

71. Умисне вбивство з метою приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення (п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України), поєднане з зґвалтуванням або сексуальним насильством (п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України), вчинене за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України), вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого ст.ст. 116-118 КК (п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України).

72. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

73. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

74. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони, а також у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення (ст. 118 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

75. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України): поняття, ознаки та види.

76. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України), його поняття, види та критерії визначення.

77. Умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України): поняття, ознаки та види.

78. Зґвалтування (ст. 52 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

79. Сексуальне насильство (ст. 153 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

80. Примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

81. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі ознаки.

82. Розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі ознаки.

83. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності.

84. Поняття викрадення чужого майна та його ознаки. Предмет викрадення: його фізична, соціальна, економічна та юридична ознаки. Форми викрадення в залежності від способу вилучення чужого майна.

85. Крадіжка (ст. 185 КК України). Поняття та види таємного викрадення. Момент закінчення крадіжки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

86. Грабіж (ст. 186 КК України). Характеристика відкритого викрадення. Момент закінчення грабежу. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

87. Розбій (ст. 187 КК України). Поняття та ознаки розбою. Безпосередній об'єкт розбійного нападу. Насильство як спосіб розбійного нападу. Момент

закінчення розбою. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки розбою.

88. Відмежування крадіжки від грабежу та насильницького грабежу від розбою.

89. Відмежування розбою від насильницького грабежу та бандитизму.

90. Вимагання (ст. 189 КК України). Поняття та ознаки вимагання, кваліфікуючі ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

91. Відмежування вимагання, поєднаного з насильством, від розбою.

92. Шахрайство (ст. 190 КК України). Поняття, спосіб вчинення та інші ознаки шахрайства, кваліфікуючі ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

93. Відмежування шахрайства від крадіжки, поєднаної з обманом.

94. Групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

95. Масові заворушення (ст. 294 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі ознаки.

96. Хуліганство (ст. 296 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

97. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

98. Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

99. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі ознаки.

7. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Навчання курсантів та слухачів з дисципліни «Основи кримінального права» проходить у формі лекційних та семінарських (практичних) занять.

Метою лекційного курсу є надання курсантам (слухачам) теоретичних знань щодо завдань і принципів кримінального права України, змісту основних норм та інститутів його Загальної та Особливої частини, положень кримінального законодавства України, засад криміналізації та декриміналізації суспільно небезпечних діянь, основ їх кримінально-правової оцінки, підстав і форм реалізації кримінальної відповідальності, навчання курсантів (слухачів) здійсненню процесу кваліфікації кримінальних правопорушень у тому числі щодо розмежування кримінальних правопорушень один від одного та відмежування кримінальних правопорушень від інших правопорушень, цивільних деліктів, а також навчання курсантів (слухачів) здійснювати пошук та критичний аналіз матеріалів судово-слідчої практики при вирішенні конкретних практичних завдань.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних та семінарських (практичних) занять.

Семінарські (практичні) заняття потребують поглибленого вивчення

теоретичних питань Загальної та Особливої частини кримінального права України, запам'ятовування основних понять теми, ознайомлення з проблемними й дискусійними положеннями теорії та практики кримінального права.

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форми поточного контролю належить оцінювання рівня знань під час семінарських (практичних) занять.

Критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни «Основи кримінального права» полягають в наступному:

- в межах аудиторної роботи курсант (слухач) повинен отримати не менш як три оцінки, середньоарифметичне значення яких і буде утворювати його результат в межах аудиторної роботи;

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття зобов'язаний перескласти її.

Підсумковий контроль.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамену) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої

входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

8. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75-79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
65-74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60-64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно („не зараховано”)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1-20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

9. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с.
2. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях): навч. посіб./за заг. ред. д-ра юрид. наук., проф. О. М. Литвинова; Литвинов О. М., Житний О. О., Клемпарський М. М. та ін. Харків: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2016. 328 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. / А. М. Ященко, В. Б. Харченко, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків: Право, 2019. 480 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
5. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова. Харків: Право, 2020. 656 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: станом на 20 січня 2016 р. О. М. Литвинов, П. Д. Біленчук, К. І. Беляков та ін. Київ: Центр учб. літ., 2016. 536 с.
7. Постанови Пленуму Верховного Суду України у справах кримінальної спеціалізації. Харків: Константа, 2018. 320 с.

Допоміжна

1. Антонюк Н. О. Кримінально-правова охорона власності: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 514 с.
2. Балабко В. В. Злочини проти життя та здоров'я особи: кримінальна відповідальність медичних працівників: монографія. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2017. 287 с.
3. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 712 с.
4. Бурдін В. М. До питання про момент закінчення продовжуваних та триваючих злочинів. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*: наук.-теорет. журн. Луган. держ. ун-т внутр. справ. 2013. № 1 С. 81-95.
5. Бурдін В. М. Закінчений злочин: спірні проблеми розуміння. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична : зб. наук. праць засн. Львів. держ. ун-т внутр. справ. 2013. № 3 С. 292-303.
6. Вереша Р. В. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами (порівняльно-правовий аспект). *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11 число 1 (29). С. 53-61.
7. Гуня І. І., Куц В. М. Насильницькі злочини проти власності. Алчевськ: СПД Бондаренко С. О., 2013. 208 с.

8. Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: [наук.-практ. пос] МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ, ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 352 с.
9. Книженко О. О. Теоретичні засади встановлення санкцій у кримінальному праві: монографія. Харків: Акта, 2013. 384 с.
10. Ковальчук В. П. Кримінально-правові засоби протидії створенню злочинної організації: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 224 с.
11. Колос М. І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність: монографія. Київ : Освіта України, 2019. 836 с.
12. Коханюк Т. С. Системне тлумачення кримінального закону: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 264 с.
13. Світличний О. О., Хряпінський П. В. Кримінальна відповідальність за розбещення неповнолітніх. Дніпропетровськ: НГУ, 2014. 265 с.
14. Словник Загальної частини кримінального права України / авт.-упоряд.: С. Ф. Денисов, М. В. Пузиревський. Чернігів : Десна Поліграф, 2018. 535 с.
15. Яремко Г. З. Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України: монографія / Г. З. Яремко; за ред. В. О. Навроцького. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 424 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.05.2021).
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 20.05.2021).
3. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.05.2021).
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності: закон України від 15.04.2008 № 270-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-17> (дата звернення: 20.05.2021).
5. Про боротьбу з тероризмом: закон України від 20.03.2003 № 638-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 20.05.2021).
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 20.05.2021).
7. Про захист суспільної моралі: закон України від 20.11.2003 № 1296-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15> (дата звернення: 20.05.2021).

8. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 20.05.2021).

9. Про психіатричну допомогу: закон України від 22.02.2000 № 1489-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14> (дата звернення: 20.05.2021).

10. Про державний кордон України: закон України від 04.11.1991 № 1777-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12> (дата звернення: 20.05.2021).

11. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 № 6 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95> (дата звернення: 20.05.2021).

12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність): рішення Конституційного Суду України від 26.06.2003 № 12-рп/2003 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99> (дата звернення: 20.05.2021).

13. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://www.rada.gov.ua/>

14. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>

15. Офіційний сайт МВС України <https://mvs.gov.ua/>

16. Офіційний сайт Верховного Суду <https://supreme.court.gov.ua/supreme>

17. Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ <https://www.liga.net/>

18. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

19. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

20. Юридична бібліотека <http://www.pravo.biz.ua/>